

Andrzej Łuczyszyn

Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu

INNOWACJE SPOŁECZNE JAKO DETERMINANTA ROZWOJU LOKALNEGO

Streszczenie: Współczesne problemy globalizacyjne wymuszają procesy wzmocnienia skali lokalnej i regionalnej, a wielu przedstawicieli nauki zajmujących się sprawami rozwoju lokalnego i regionalnego wskazuje na nowe zjawisko, określane mianem glokalizacji. To umacnianie wymaga jednak budowania stałej przewagi konkurencyjnej lokalnych gospodarek poprzez system innowacji, nazywany często społecznym. W tych warunkach pożądana wydaje się każda nowa inicjatywa w przekroju lokalnym, eksponująca jej społeczną istotę. Poszukiwanie nowatorskich sposobów osiągania specyficznych celów poprzez nowe formy organizacyjne, przepisy, jak również nowy styl życia, staje się niezbędne w warunkach zachodzących zmian, rozwój lokalny bowiem – w dowolnym wymiarze – musi gwarantować poprawę warunków życia osób, grup społecznych, środowisk. Działania takie nierzadko prowadzą do zwiększania umiejętności diagnozowania i rozwiązywania problemów z różnych dziedzin życia.

Słowa kluczowe: innowacje, innowacje społeczne, rozwój lokalny.

1. Wstęp

Współczesny rozwój społeczno-gospodarczy jest silnie zdywersyfikowany i odnosi się bezpośrednio do problemów krajów zintegrowanych w Unii Europejskiej, w których realizacja polityki spójności napotyka coraz większe bariery. Jedną z nich jest pogłębiająca się polaryzacja wynikająca z procesów urbanizacji. Rozwijająca się intensywnie przestrzeń miejska, związana zwłaszcza z obszarami aglomeracji, często pozostaje intensywnie zagospodarowana, a oddalone tereny peryferyjne wykazują zapóźnienia gospodarcze. W tych warunkach gospodarowanie w małych przestrzeniach społeczno-ekonomicznych staje się niezwykle trudne, a wzmocnienie pozycji konkurencyjnej sprowadza się głównie do poszukiwania elementów potwierdzających atrakcyjność własnego terenu. Globalizacja, a tym samym bardzo dynamiczne i turbulentne otoczenie, powoduje premiowanie podejścia innowacyjnego, w którym decydującą rolę odgrywać zaczyna mobilność oraz reorientacja na nowe metody przyswajania wiedzy.

W gospodarce globalnej procesy integracji sprowadzają się do ugruntowania swobodnego przepływu kapitału, osób i towaru. Tworzy się tym samym nowa przestrzeń realizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju społeczno-gospodarczego. W przestrzeni tej dochodzi do współpracy podmiotów, mających wpływ na powodzenie procesów gospodarczych i społecznych, a także dodatkowo pojawia się efekt synergii konsekwencji tych działań, wzmacniając ich efektywność. Istotnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego staje się bazowanie na procesach innowacyjnych w gospodarce opartej na wiedzy i coraz bardziej kreatywnej. W skali lokalnej innowacyjność traktowana jest na razie jako cel sam w sobie. Stanowi ona wprawdzie świadome działanie człowieka, ale jest raczej pobocznym skutkiem rozwiązywania coraz poważniejszych problemów wynikających z bieżącej działalności. W obszarach peryferyjnych z kolei poszukuje się ciągle „niespodziewanego” efektu realizacji pewnych założeń, gdyż problemy wynikające z bieżącej działalności stają się coraz bardziej poważne i nie nadążają za tempem globalizującej się gospodarki.

Celem artykułu jest analizowanie innowacji społecznych jako nowych determinant rozwoju lokalnego, jak również ukazanie znaczenia kapitału ludzkiego jako głównego nośnika innowacyjności w gospodarce.

2. Innowacyjność jako cecha współczesnej gospodarki światowej

Innowacyjność jeszcze do niedawna postrzegana była na polskim gruncie głównie w obszarze gospodarczym oraz naukowym i wiązano ją z jednej strony z wyspecjalizowaną myślą techniczną, z drugiej zaś z wysokimi technologiami w sferze produkcji¹. Dziś termin ten często pojawiają się w różnego rodzaju opracowaniach naukowych oraz praktyce gospodarczej. Różnorodność ujęć powoduje, że jest uściślany intuicyjnie, w praktyce bowiem nie wypracowano jednej, powszechnie obowiązującej jego definicji. Mimo to innowacyjność uważa się za determinantę rozwoju przedsiębiorstw, a nawet państw, w wymiarze gospodarczo-społecznym. Zakres, a zarazem wszechstronność tego pojęcia powodują, że definiują je zarówno ekonomiści, jak i badacze zajmujący się naukami ścisłymi czy społecznymi. Oprócz technicznych, wyróżnia się innowacje o charakterze organizacyjnym, kulturowym, marketingowym, psychologicznym².

---

¹ T. Bogacz, E. Bryk-Swierzko, *Innowacyjność w kreowaniu wizji rozwoju miasta jako efekt korelacji nauki i gospodarki na przykładzie strategii Wrocław w perspektywie 2020 Plus*, [w:] *Współdziałanie władz samorządowych uczelni i przedsiębiorstw w rozwoju lokalnym*, red. L. Jakubów, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu, Wrocław 2008, s. 23.

² W. Janasz, K. Koziół, *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007, s. 11.

Pierwszy pojęcie innowacji wprowadził J. Schumpeter w publikacji *Teoria rozwoju gospodarczego*, w której rozważał temat skłonności gospodarki do rozwoju. Jego zdaniem, innowacje to nieciągłe przeprowadzanie nowych kombinacji w pięciu przypadkach³:

- wprowadzenie nowego towaru, tj. towaru, z jakim konsumenci nie są jeszcze obeznani, lub nowego gatunku jakiegoś towaru,
- wprowadzenie nowej metody produkcji, czyli metody jeszcze nie wypróbowanej praktycznie w danej gałęzi przemysłu,
- otwarcie nowego rynku, tj. rynku, na którym gałąź przemysłu danego kraju nie była uprzednio wprowadzona,
- zdobycie nowego źródła surowców lub półfabrykatów,
- przeprowadzenie nowej organizacji jakiegoś przemysłu, np. stworzenie sytuacji monopolistycznej lub złamanie pozycji monopolistycznej.

Można zatem powiedzieć, że Schumpeterowskie postrzeganie innowacji jest bardzo szerokie i nie zawęża ich tylko do rozwiązań technicznych, gdyż w tym podejściu uważa się, że innowacje obejmują także przedsięwzięcia ekonomiczne i pojawiają się w każdej dziedzinie życia gospodarczego i społecznego, determinując jego rozwój. Klasyczne ujęcie Schumpeterowskie funkcjonowało do II wojny światowej, a wraz ze zmieniającą się strukturą przemysłu i intensywnym rozwojem usług powstawały nowe koncepcje. Zakres przedmiotowy innowacji znacznie się poszerzył i wyszedł daleko poza sferę techniki. Jednocześnie wraz ze wzrostem zainteresowania tą problematyką pojawiały się nowe definicje innowacji⁴.

Inni autorzy, jak choćby P.F. Drucker, definiują innowację z perspektywy zmian. To zmiana stanowi podstawę innowacji, jako że prowadzi do stworzenia nowych produktów czy usług⁵. Zdaniem tego autora, systematyczna innowacja polega na celowym i zorganizowanym poszukiwaniu zmian oraz systematycznej analizie możliwości.

Na odmienny atrybut innowacyjności zwraca uwagę J. Brillman⁶. Przyjmuje on, że innowacja jest zastosowaniem jakiejś twórczej idei, zwraca też uwagę na aspekt kreatywności jako niezbędny do powstania innowacji.

W nowych realiach gospodarczych innowacja jest głównym źródłem produktywności, a wiedza i informacja stanowią podstawę procesu gospodarowania. Z kolei wykształcenie staje się kluczową cechą pracy. Powoduje to, że osoby, które nie są w stanie nieustannie podnosić kwalifikacji, ulegają marginalizacji. W coraz większym stopniu następuje usieciowianie wszystkich elementów życia. Nowe reguły

---

³ J.A. Schumpeter, *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960, s. 104.

⁴ M. Klimowicz, *Innowacje społeczne jako serendyptywny efekt wzrostu wzrostu kapitału ludzkiego*, [w:] *Człowiek we współczesnej gospodarce globalnej*, red. P. Grabowiec, M. Klimowicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 29.

⁵ K. Bachnik, *Innowacyjność jako jeden z kluczowych elementów polityki Unii Europejskiej*, [w:] *Innowacyjność w teorii i praktyce*, red. M. Strużycki, Wydawnictwo SGH, Warszawa 2006, s. 11.

⁶ J. Brillman, *Nowoczesne koncepcje i metody zarządzania*, PWE, Warszawa 2002, s. 168.

gospodarze przejawiają się przejściem do produkcji elastycznej, nakierowanej na określonego zindywidualizowanego odbiorcę (rynek); w produkcji tej istotną rolę odgrywa jakość. Ekonomia skali (*economies of scale*) zastąpiła ekonomię różnorodności (*economies of scope*).

Najbardziej efektywną sieć tworzy kapitał kreatywny. Sieci umożliwiają też równoczesne wykonywanie wielu zadań w czasie rzeczywistym. Można powiedzieć, że pokolenie sieciowe dużo bardziej niż poprzednie pokolenia ceni sobie innowacyjność, swobodę działania, możliwość personalizacji i adaptowania przedmiotów i usług oraz współpracę z innymi. Produkcja obywatelska jako nowy rodzaj pojawia się przede wszystkim w sieci i staje się przejawem nowego wymiaru sektora społecznego; wynika to z radykalnego zredukowania kosztów dystrybucji informacji i wiedzy. Tym samym pojawiają się innowacje społeczne jako każda inicjatywa wynikająca z wewnętrznej potrzeby pojedynczego człowieka lub pewnej grupy ludzi. Stanowią one nowatorskie sposoby osiągnięcia specyficznych celów poprzez wprowadzanie nowych form organizacyjnych, przepisów, stylów życia, jako elementów pozwalających rozwiązywać problemy lepiej niż tradycyjne praktyki. Pomagają one także zmieniać kierunek rozwoju społeczno-gospodarczego, będąc wynikiem inicjatyw społecznych podejmowanych na poziomie lokalnym.

W pewnym sensie można powiedzieć, że innowacyjność staje się powoli warunkiem powodzenia dla małych, prowincjonalnych przestrzeni stanowiących otoczenie w stosunku do aglomeracji. „Pomimo że przestrzenie te (często peryferyjne) funkcjonują w innych układach i realiach cywilizacyjnych, to nie mogą zadowolić się realizowaniem funkcji mieszkaniowych i rekreacyjnych dla mieszkańców metropolii. Stąd też w wielu przypadkach właśnie w małych ośrodkach można zauważyć swoistą unikatowość cechującą się innowacyjnością⁷⁷. W skali lokalnej wydaje się, że możliwość wprowadzania innowacji powinna odnosić się do zmiany sposobów organizowania działań, tworzenia nowych idei, reakcji i produktów. Warto zaznaczyć, że lokalne społeczeństwa charakteryzuje właśnie skłonność do innowacyjności w zakresie chociażby innowacji kulturowych czy organizacyjnych i edukacyjnych, które wymagają użycia wiedzy zmaterializowanej. „Istnieje zależność między systemem edukacji i gospodarką lokalną, kapitał ludzki tworzony przez system edukacji jest bowiem istotnym czynnikiem produkcji i zamożności społeczności lokalnych. Zależność ta jest szczególnie silna w gospodarce informacyjnej. Efekty działania systemu edukacji określają i są określane przez ogólny poziom wykształcenia ludności i pracowników. Z kolei wysokie kwalifikacje pracowników zwiększają zdolności konkurencyjne i efektywność gospodarki lokalnej. Poprawa sytuacji gospodarczej, na zasadzie sprzężenia zwrotnego, oddziałuje na zasoby wykwalifikowanej pracy

---

⁷⁷ A. Łuczyszyn, *Przestrzeń innowacyjna w obszarze metropolitalnym na wybranym przykładzie – aspekt bezpieczeństwa*, [w:] *Innowacyjność w strategiach regionów Unii Europejskiej oraz Dolnego Śląska*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, Prace Naukowe, Seria: Konferencje, nr 4/2006. Wrocław 2005, s. 46.

przez wpływ na poprawę struktury zatrudnienia⁷⁸. Wymaga to przede wszystkim zastosowania odpowiedniego typu lokalnej polityki innowacyjnej.

3. Innowacje społeczne na poziomie lokalnym

Zdaniem P.F. Druckera, „innowacje społeczne należy rozumieć jako zdolność i chęć poszczególnych członków społeczeństwa do przełamywania istniejących zwyczajów, form percepcji i rodzajów celów przyświecających procesom alokacyjnym⁷⁹. Oznacza to, że mogą zachodzić w różnych sferach gospodarki lokalnej. Przykładowo, w sferze biznesowej szczególnie widoczne są w pozaprodukcyjnej działalności przedsiębiorstw (występuje tutaj ścisły związek między innowacjami społecznymi, technicznymi, organizacyjnymi i ekonomicznymi). Z kolei w sferze społecznej odzwierciedlają relacje z różnymi grupami interesariuszy. To przede wszystkim nowe strategie, koncepcje, idee i organizacje zaspokajające istniejące potrzeby społeczne. Stanowią one eksperymentalne działania mające na celu polepszenie jakości życia poszczególnych osób, grup społecznych, społeczności lokalnych, środowisk, a nawet narodów.

Są one odpowiedzią na wyzwania, które pojawiają się, gdy systemy społeczne utrudniają wprowadzenie w życie podstawowych wartości i norm społecznych. Rozpoczynają się od nowego sposobu myślenia, zarówno praktycznego, jak i naukowego. Mogą być tworzone w powiązaniu z postępem technicznym i gospodarczym, ale również niezależnie od nich. Technika i gospodarka, choć odgrywają główną rolę, nie są jedynymi przyczynami przemian społecznych. Przemiany te mogą mieć charakter samoistny i dokonywać się w sferze oświaty, kultury, nauki, zarządzania, życia zbiorowego. Współcześnie jednak myśl społeczna pozostaje pod silnym wpływem postępu technicznego i gospodarczego, a zmiany społeczne rozważa się właśnie w tym kontekście.

Podkreślenia wymaga fakt, że w skali lokalnej ważnym elementem staje się kooperacja różnych jednostek i osób, gdyż rozwiązania kreatywne, innowacyjne powstają w procesie wieloaspektowej interakcji. Najlepszym obszarem wydaje się region (mikroregion), gdyż bliskość położenia, związki kulturowe, podobne wartości, zaufanie stanowią najlepszą podstawę do rozwoju różnorodnych elastycznych powiązań o charakterze poziomym (niezhierarchizowanym), w których zachodzą interakcje będące podstawą tworzenia innowacji¹⁰.

---

⁷⁸ R. Domański, *Ewolucyjna gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2012, s. 142.

⁷⁹ P.F. Drucker, *Natchnienie i fart, czyli innowacja i przedsiębiorczość*, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2004, s. 17.

¹⁰ W badaniach nad innowacyjnością regionów brakuje aspektu samorządowego. Jednak jak pokazuje praktyka, samorządy w ramach zadań własnych są zobligowane do stworzenia publicznej in-

W tych warunkach warto odnieść się do możliwości zastosowania rozwiązań innowacyjnych w przekrojach lokalnych. Na wstępie należy podkreślić, że warunkiem uczestniczenia we współczesnych globalnych procesach rozwoju jest aktywne kreowanie procesu innowacyjnego rozumianego jako działanie mające na celu osiągnięcie przewagi konkurencyjnej¹¹. Przejawem takich inicjatyw może być choćby uspołecznianie lokalnego budżetu. Forma taka pozwala przede wszystkim zebrać informację od mieszkańców gminy w postaci propozycji do kolejnych budżetów (listownie, mailowo, skrzynki w punktach obsługi mieszkańców). Trzeba przyznać, że takie propozycje padają bardzo często m.in. ze strony osób prywatnych, stowarzyszeń, rad rodziców, a większa ich część dotyczy inwestycji w infrastrukturę, budowę dróg, chodników czy oświetlenia, placów zabaw, hal sportowych, szkół. Pomysły te są wskazówkami dla lokalnych władz, w tym także dla ościennych samorządów. Oczywiście, mieszkańcy chcą mieć wpływ na to, co się dzieje w ich małych ojczyznach, a tym samym odbywa się na szeroką skalę proces aktywizacji lokalnego społeczeństwa. Jest to swoiste przekazywanie władzy i instrumentów do zarządzania lokalnej społeczności. W praktyce oznacza to wdrażanie w życie takiej inicjatywy lokalnej, która polegać będzie na realizacji pomysłów mieszkańców z pomocą finansową gminy. Przykładem przekazywania na ręce mieszkańców władzy może być zwiększanie środków na fundusz sołecki czy tworzenie budżetów sołectw i nadanie im tym samym większego zakresu uprawnień. Może to przybrać także formę budżetu obywatelskiego, który polega na tym, że w budżecie zapisuje się część środków finansowych, o których wydatkowaniu decydują wyłącznie mieszkańcy.

W ostatnim okresie szczególnym zainteresowaniem w gospodarce komunalnej gminy jest Ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, którą Sejm przyjął w 2011 r. (nazywana „nową gospodarką śmieciową”). W niektórych samorządach wydano nawet zarządzenia w sprawie formy i terminu przeprowadzania konsultacji z mieszkańcami gminy, dotyczących choćby wyboru sposobu naliczania opłat za odbiór i zagospodarowanie odpadów komunalnych. Nader często konsultacje przeprowadzane są w formie ankiety skierowanej do mieszkańców gminy czy bezpośrednich spotkań z mieszkańcami. Wydaje się, że taka inicjatywa jest jak najbardziej pożądana, gdyż mieszkańcy nie są obojętni na to, co dzieje się wokół nich. Mają swoje oczekiwania, wizje rozwiązywania problemów i pomysły. Społeczne konsultacje pokazują, na czym naprawdę zależy lokalnej społeczności. Podnoszą one dodatkowo świadomość, że to społeczność jest najwyższą władzą w gminie i taka idea powinna przyświecać każdemu, kto ją sprawuje.

Do innych dobrych praktyk innowacji społecznych, a tym samym pobudzania rozwoju lokalnego można zaliczyć także podział małych peryferyjnych miast na

---

infrastruktury technicznej i społecznej oraz odpowiadają za tworzenie kapitału ludzkiego. Tym samym na innowacyjność w tych przekrojach można patrzeć z punktu widzenia zadań realizowanych przez poszczególne samorzady.

¹¹ T. Parteka, *Czynniki innowacji w rozwoju regionalnym*, Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Warszawa 2003, s. 84.

dzielnice, dzięki czemu mieszkańcy miast mogą w znaczący sposób brać sprawy „w swoje ręce”, a przede wszystkim decydować o najbliższym otoczeniu. Przykładem takiej inicjatywy społecznej może być także przejmowanie przez sołtysów zadań dotyczących zimowego utrzymania dróg czy oświetlania sołectw. Potwierdza to tezę, że można dekoncentrować zadania w gminach, a zarazem decentralizować środki na ich wykonanie.

Kolejnym przykładem publicznej „przyrostowej” innowacyjności społecznej mogą być sołeckie strategie rozwoju. Często ich przyjęcie przez organ uchwałodawczy w gminie staje się legitymacją danego sołectwa o aplikację środków z różnych programów i funduszy. Niejednokrotnie zdarza się, że w dokumentach tych można znaleźć zapisy o wysokich standardach życia i sprzyjających warunkach funkcjonowania małej wytwórczości. Mocno podkreślane jest w nich zrzeszanie się w różnych organizacjach społeczności wiejskiej i dbanie o kontakty międzypokoleniowe. Z reguły też wspomina się o wysokiej świadomości ekologicznej, dzięki czemu pojawiają się różne oferty dla amatorów turystyki i agroturystyki.

Na podstawie przykładów podanych powyżej można podkreślić, że na takie inicjatywy jako lokalne innowacje społeczne należy także patrzeć w inny sposób, tj. niejako na projekty realizacji zadań publicznych. Organizacje spotkań integracyjnych i pikników, budowy placów zabaw, remonty świetlic wiejskich – to zadania, które z jednej strony ciążą na władzach lokalnych, a drugiej mogą z powodzeniem być realizowane przez jednostki organizacyjne podległe gminie.

O ile takie rozwiązania pokazują z jednej strony jakże demokratyczny styl zarządzania np. finansami gminy, o tyle z drugiej mogą nieść za sobą trudności w procedurze ich uchwalania, a przede wszystkim w akceptacji tak głęboko posuniętej decentralizacji przez organ uchwałodawczy (rada gminy). Praktyka pokazuje, że mocno przewartościowane w tym przypadku wątki polityczne, a przede wszystkim zawężanie pola wpływu radnych na kwestie wiejskie nieraz prowadzą do konfliktu między organami wykonawczym i uchwałodawczym. „Odważne” innowacje tego typu są negatywnie oceniane przez polityków. Wydaje się zatem, że pomimo zastosowania nowatorskich rozwiązań w takich przypadkach sprawy rozwoju lokalnego odkładane są na plan dalszy i na ogół nie korespondują z celami politycznymi lokalnych liderów.

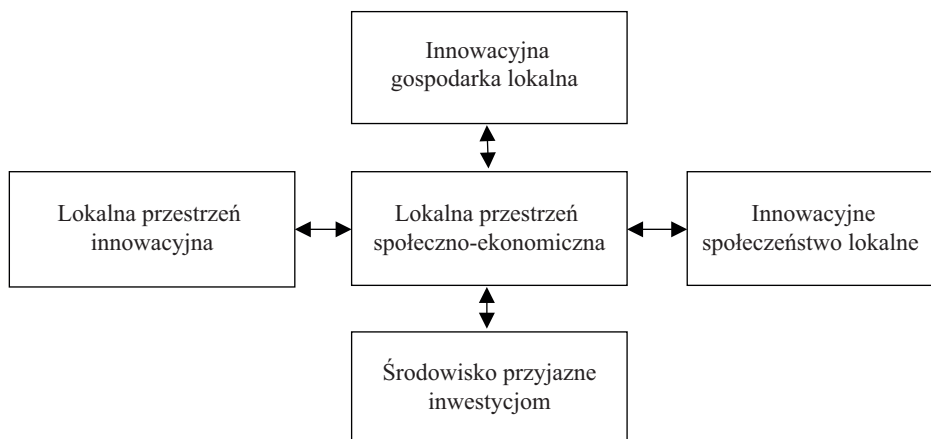
Mimo że rozwój jednostek terytorialnych przebiega niejednakowo w przestrzeni i wykazuje fluktuacje, uwidaczniając jednocześnie przewagę centrum nad otoczeniem, to wydaje się, że to właśnie ono staje przed niepowtarzalną szansą na rozwój swoich zasobów. Wynika to z faktu, że każda innowacja przynosi wymierne korzyści. Zwrócić tutaj należy uwagę na dyfuzję innowacji jako swoisty element pobudzania aktywności gospodarczej w lokalnej przestrzeni. W jej ramach warto zwrócić uwagę na następujące rodzaje transferu¹²:

---

¹² S. Korenik, *Dysproporcje w poziomie rozwoju regionów Polski. Wybrane aspekty*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003, s. 9.

- pionowy – przepływ innowacji w procesie naukowo-wdrożeniowym, czyli od badań podstawowych, przez prace rozwojowe aż do działalności gospodarczej,
- poziomy, o charakterze przestrzennym lub sytuacyjnym; pierwszy dotyczy przesuwania się innowacji z jednego systemu gospodarczego do drugiego, drugi natomiast jest związany z przypisywaniem innowacji innej roli w procesach gospodarczych niż dotychczas.

Zagadnienie dyfuzji innowacji (opracowanie i wprowadzenie czegoś na rynek) dowodzi, że innowacja przyniesie efekty w skali globalnej wówczas, gdy zdecydowana większość potencjalnych naśladowców wdroży dany produkt czy technologię. Bez tego procesu nie nastąpi oddziaływanie technologii na gospodarkę. Podobnie jest zatem z innowacjami społecznymi, które w większości odnoszą się do gospodarki lokalnej. Powszechnie uważa się, że kapitał ludzki jest czynnikiem kształtującym konkurencyjność, zatem jego poziom (zwłaszcza poziom posiadanej wiedzy) jest warunkiem powodzenia nowych rozwiązań. Wiedza pochodząca od kapitału ludzkiego gwarantuje gospodarce sukces lub jest źródłem niepowodzeń. Ponieważ w skali lokalnej procesy wzrostu natrafiają na coraz poważniejsze bariery, więc wsparcie grup (gron) przejawiających innowacyjne rozwiązania, o charakterze m.in. organizacyjnym, finansowym, kulturowym, staje się niezbędne, a zarazem wzmacnia tzw. lokalny system innowacji (LSI), składający się ze środowiska gospodarczego, społecznego naukowo-badawczego i administracyjnego.

Rys. 1. Lokalny system innowacji

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie rys. 1 można stwierdzić, że lokalny system innowacji będzie kreatywny wówczas, gdy podmioty gospodarki lokalnej będą funkcjonowały w sprawnej sieci oraz w środowisku przyjaznym innowacjom. Szczególnie ważny jest obszar administracyjny, w którym podmiot innowacyjny, jakim jest samorząd terytorialny, wprowadza innowacje na rynek, inicjuje i wspiera wprowadzenie nowych rozwiązań

organizacyjno-prawnych, a także promuje i rozprzestrzenia nowatorskie działania w swojej przestrzeni.

4. Zakończenie

Współczesny rozwój lokalny zachodzi w swoistej erze technoglobalizacji, w której sukces staje się możliwy jedynie wtedy, gdy uczestnikom gry rynkowej biorącym udział w wyścigu technologicznym uda się zidentyfikować i pozyskać lepszy kapitał ludzki. On to właśnie stanowi główny nośnik innowacji w gospodarce. Zdolność posiadania wiedzy do tworzenia nowej wiedzy w pewnym sensie przełożyła się na skalę lokalną, lecz to, jakie będą z tego korzyści, zależy będzie od kosztów ich realizacji (wprowadzania).

Proces generowania innowacji społecznych wymaga społecznego zaangażowania jednostek oraz grup o wysokim poziomie kapitału ludzkiego. Każde przeciwdziałanie takiemu zaangażowaniu świadczy o niskim poziomie tego kapitału. Przykłady publicznych innowacji społecznych są w pewnym sensie zaindukowane przez trudną sytuację społeczno-gospodarczą lokalnych ośrodków, niemniej ich charakter wskazuje z jednej strony na przełom, a z drugiej na przyrost kreatywności w takich przestrzeniach. Pozwalają one zarówno władzom publicznym, jak i społeczeństwu dostosować się do dynamicznych zmian w otoczeniu, będących skutkiem postępujących procesów globalizacyjnych. Potrzeba innowacji społecznych wynika z rozpiętości między najmniejszymi regulacjami, których sytuacja społeczna wymaga, i największymi, na które pozwala. Indywidualne wybory za pośrednictwem rynku stworzyły społeczeństwo regulowane tylko przez wybory polityczne. W celu usprawnienia funkcjonowania takiego systemu potrzebne są lepsze mechanizmy wyborów zbiorowych, których dziś jest za mało.

Literatura

- Bachnik K., *Innowacyjność jako jeden z kluczowych elementów polityki Unii Europejskiej*, [w:] *Innowacyjność w teorii i praktyce*, red. M. Strużycki, Wydawnictwo SGH, Warszawa 2006.
- Brilman J., *Nowoczesne koncepcje i metody zarządzania*, PWE, Warszawa 2002.
- Bogacz T., Bryk-Swierzko E., *Innowacyjność w kreowaniu wizji rozwoju miasta jako efekt korelacji nauki i gospodarki-na przykładzie strategii Wrocław w perspektywie 2020 Plus*, [w:] *Współdziałanie władz samorządowych uczelni i przedsiębiorstw w rozwoju lokalnym*, red. L. Jakubów, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja” we Wrocławiu, Wrocław 2008.
- Domański R., *Ewolucyjna gospodarka przestrzenna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu, Poznań 2012.
- Drucker P.F., *Natchnienie i fart, czyli innowacja i przedsiębiorczość*, Wydawnictwo Studio Emka, Warszawa 2004.

- Janasz W., Koziół K., *Determinanty działalności innowacyjnej przedsiębiorstw*, PWE, Warszawa 2007.
- Klimowicz M., *Innowacje społeczne jako serendypny efekt wzrostu wzrostu kapitału ludzkiego*, [w:] *Człowiek we współczesnej gospodarce globalnej*, red. P. Grabowiec, M. Klimowicz, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu, Wrocław 2011.
- Korenik S., *Dysproporcje w poziomie rozwoju regionów Polski. Wybrane aspekty*, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu, Wrocław 2003.
- Łuczyszyn A., *Przestrzeń innowacyjna w obszarze metropolitalnym na wybranym przykładzie – aspekt bezpieczeństwa*, [w:] *Innowacyjność w strategiach regionów Unii Europejskiej oraz Dolnego Śląska*, Dolnośląskie Centrum Studiów Regionalnych, Prace Naukowe, Seria: Konferencje, nr 4/2006. Wrocław 2005.
- Parteka T., *Czynniki innowacji w rozwoju regionalnym*, Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju PAN, Warszawa 2003.
- Schumpeter J.A., *Teoria rozwoju gospodarczego*, PWN, Warszawa 1960.
- Ustawa z dnia 1 lipca 2011 r. o zmianie ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz niektórych innych ustaw, DzU 2011, nr 152, poz. 897.

SOCIAL INNOVATIONS AS A DETERMINANT OF LOCAL DEVELOPMENT

Summary: Contemporary problems of globalization necessitate the processes of strengthening on the local and regional scale and many scientists who deal with local and regional development point to a new phenomenon called glocalisation. This strengthening, however, requires building a constant competitive advantage of local economies through innovation system which is often called as social one. Under these circumstances, any new initiative in the local section exposing its social meaning, seems to be very desirable. The search for innovative ways to achieve the specific objectives through the new organizational forms, regulations, as well as a new way of life, becomes necessary in the conditions of these changes because the local development must guarantee the improvement of living standards of people, social groups and communities in any dimensions. Such activities often lead to increasing the abilities to diagnose and solve problems in various aspects of life.

Keywords: innovations, social innovations, local development.